

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ընորհակալութեամբ ստացանք

Ա. «Հայաստանի Առաջին Լուսաւորիչները Ս. Թադէոս և Բարդուղիմէոս»
Պ. Բաղարատ Միրիմանեանի «Ժողովրդական գրադարան»-ի 5 որդ հրատարակութիւնն, դիմն է հինգ կոպէկ:

Ինչպէս այս 5 որդ նոյնպէս և 4 որդ հրատարակութիւնը «Վարդանանք» արտատպուած են Արարատ ամսագրից:

Գրքոյկի ներքին արժանեաց մասին մեզ իրաւունք չենք համարում խօսել, որովհետեւ մենք մեզ դատել չենք կարող. միայն Պ. հրատարակչի ուշադրութիւնը հրաւիրում ենք այն հանգամանքի վերայ, ա. որ նա յօդուածները նախ քան արտատպելը յայտնէր աշխատասիրողին, որ վերջինս միջոց ունենար յօդուածը յարմարացնել առանձին գրքուկով հրատարակութեան. բ. որ յօդուածները արտատպելիս՝ լաւ ուշադրութիւն դարձնէր տպագրական սրբագրութեանը և փակագծի մէջ այնպիսի բացատրական բառեր չը դրուէին, որոնք հակառակ իմաստ ունեն կամ ճշտութեամբ չեն արտայայտում այն՝ ինչ որ դժուար հասկանալի է կարծիւմ:

Ձօ. եր. 7 որդ երրորդ պարբերութեան մէջ դրուած է «Վերին Հայք (Երզրումի կողմերը)» — Երզրումի կողմերը Բարձր—Հայք էր կոչվում. նոյն պարբերութեան մէջ՝ «Հաւարշան կամ Արտաղը (Իւջքիլիսայի մօտերը)» — Հաւարշան կամ Արտաղը Իւջ—Քիլիսայի մօտերը չէ. Իւջ—Քիլիսան գտնվում է Բագրևանդում՝ Տաճկաց պետութեան մէջ, իսկ Արտաղը Մասիս լեռան արևելեան կողմը՝ Պարսից պետութեան Մակուի խանութեան մէջ. «քարոզեց Սիւնեաց (Բարալագեաց) աշխարհում» — Սիւնեաց աշխարհը միայն Բարալագեացը չէր, այլ Բարալագեացը ընդարձակ Սիւնեաց աշխարհում մի գաւառակ էր Վայոց ձոր անուամբ՝ վիճակեալ Արտաղու հովուութեան:

«Ժողովրդական Գրադարանի» տետրակները հրատարակողի հասցէն՝ Թիֆլիս Սադովայեա փողոց № 40. Адресъ: Тифлисъ Tiflis (Caucase) Садовая улица, № 40. Баграту Мириманянцу.

Բ. «Վէպ թէ պատմութիւն» (Վարարաղի անցեալը Ապրէս Բէգնաղարեանցի գրչի տակ) մատենախօսութիւն. Լէօ. Հոշի, տպարան Հայոց Հոգ. տեսչութեան 1887. Գիմն է 40 կոպէկ Հասցէ՝ Въ Г. Шушу, книжный магазинъ бр. Дадіанъ.

Գրքոյկի նպատակն է ապացուցանել որ Արժ. Մակար վարդապետ Բարխուդարեանի հրատարակած և ոմն Ապրէս Բէգնաղարեանին վերագրած «Գաղտնիք Վարարաղի» գիրքը պատմութիւն չէ, այլ վէպ է:

«Գաղտնիք Վարարաղին» դեռ չը հրատարակուած նիւթ դարձաւ քննադատութեանց և հրատարակուելուց յետոյ ևս դարձեալ նոյն վիճակի մէջ է. վերջին դարու հայ մատենագրութեան մէջ ոչ մի գիրք այնքան տարածայնութեան տեղի չէ տուել ինչպէս «Գաղտնիք Վարարաղին» է: Մենք արդէն ապացուցեալը չենք աշխատիլ նորից ապացուցանել. ուշի ուշով կարդալուց յետոյ՝ այն եղրակացութեան եկանք՝ որ Հայր Մակար վարդապետ Բարխուդարեանը կամ ինքն է խմբագրել «Գաղտնիքը» Վարարաղում յեղյեղուող ժողովրդեան աւանդութիւնները ի մի ամփոփելով և միայն իւր խնածախցի հայրենակիցներին հերոս հանդիսացնելով, կամ մի այդպիսի դիտաւորութեամբ պատրաստ գիրք ստացել է ուրիշից և յանգէտս՝ որպէս ժամանակակից պատմչի գործ հրատարակել է: Բայց մենք առաջին կարծիքի ենք, որովհետեւ արդէն իրրեւ փաստ ունինք հայր Մակար վարդապետի վիպական մի ուրիշ գրուածքն ևս, որի նա ըստ ընդունուած սովորութեան իւր

վիպելի անցքը պատմումէ ուստայ Գէորգ Բարխուդարեանի բերանով. մի գուցէ Ապրէս Բէգնազարեանն ևս նոյն ուստայ Գէորգ Բարխուդարեանը լինի, որ Խնածախի վիպական անցքից յետոյ դիմելով Ս. Էջմիածին՝ Երասխի և Իգդիրի վերայով անցնումէ Տաճկաստան ու այնտեղ այցելելով զանազան տեղեր՝ երկար ժամանակով մնումէ Երուսաղէմում, և ուր յատուկ նպատակով գանձակեցի մի միաբանից խնդրումէ Միսկին Բուրջիի երգը՝ Մաղաթովի ու Արաս Միրզայի Գանձակի մօտ պատերազմի մասին երգած: Արդեօք տաճկահայոց տառագրութիւնը չէ ապացուցանում որ ուստայ Գէորգը — ծպտեալ Ապրէս Բէգնազարեանը զեռ Երուսաղէմում եղած ժամանակ է գրելիս եղել « Գաղտնիքը » այն ևս՝ Տաճկաստանի բարբառով և վերագաննալով հայրենիք՝ վերածել է « Գէ » իւր Երարատեան բարբառի. և Եղիշէի ընտիր ոճ համարած բնագիրը պէտք չէ՞ հասկանալ տաճկահայոց բարբառը: Ահա մեր կարծիքը Գաղտնիքի վերաբերութեամբ:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆՔ.

(ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ ՍԻՆՕԴԻ).

ՎԱՐՉԱԿԱՆՔ.

18 Մայիսի. Աստ կոնդակի Վեհափառ Աթուղիկոսի № 233 Մայիս 4, Սինօղը որոշեց Գեր. Տ. Գէորգ Սրբ. Եպիս. Սուրէնեանցին արձակելով Երեանայ թեմի առաջնորդական փոխանորդի պաշտօնից՝ ճանաչել Աստրախանի Հայոց Վիճակաւոր Առաջնորդ, պատուիրելով նորին Գերապատուութեանը Երեանի փոխանորդութեան գործերը և առաջնորդարանի կա՛հ կարասիքը օրինաւոր ցուցակով յանձնել կոնսիստորիայի անդամոց ի պահպանութիւն և ուղևորելով Աստրախան՝ ստանալ նոյն թեմի առաջնորդական գործերը և պաշտօնավարութեան օրից սկսեալ առաջնորդի սահմանեալ ռոճիկը ստանալով՝ վարել իւր նոր պաշտօնը: Սինօղը իւր այս տնօրէնութեան համար որոշեց տեղեկութիւն տալ Աստրախանի և Երեանայ կոնսիստորիաներին:

18 և 4 Մայիսի. Համախառն կառավարիչ Գերապատիւ Տ. Թադէոս Սրբ. Արքեպիսկոպոս Զիւնական, և Աստրախանի կառավարիչ Գեր. Տ. Սուքիաս Սրբ. Եպիսկոպոս նշանակուած լինելով Սինօղի անդամ և հասած լինելով Մայր Աթոս՝ Սինօղը որոշեց հրաւիրել նոցին Սրբազնութեանց իրանց պաշտօնը վարելու ներկայ լինելով ատենական խորհրդակցութիւններին: Իւր այս տնօրէնութիւն Սինօղը իւր գիււնական կարգապահի ձեռամբ յայտնեց նոցին Գերապատուութեանց ի գիտութիւն:

27 Ապրելի. Վեհափառ Հայրապետն աղգիս Տ. Տ. Մակար Սրբազնագոյն Աթուղիկոս տարւոյս Ապրիլի 19ին № 205 կոնդակով ծանուցանելով Սինօղին որ արքունի ճարտարապետի և տեղական վարպետների զննութեամբ հասու լինելով Մայր Տաճարի տանեաց վերանորոգութեան անհրաժեշտութեանը՝ պատուիրումէ Սինօղին կարգադրել ինչ որ պէտք է. Սինօ-